

ujednolicony tekst wystąpienia pokontrolnego uwzględniający zmiany wprowadzone uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli nr KPK-KPO.443.121.2017 z 28 września 2017 r.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.003.03.2016
P/17/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/080 – Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Monika Stępka, starszy inspektor k. p., upoważnienie do kontroli nr LGD/63/2017 z dnia 12.05.2017 r. 2. Mariusz Syrek, główny specjalista k. p. upoważnienie do kontroli nr LGD/80/2017 z dnia 19.06.2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Mieczysław Gniedziejko ZPCh Produkcja Odzieży Ochronnej i Roboczej „Migra”, ul. Zwycięstwa 7, 83-400 Lębork (dalej: „ZPCh”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mieczysław Gniedziejko, osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą (dalej: „Właściciel”) (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena i jej
uzasadnienie

NIK ocenia pozytywnie¹ działalność ZPCh w latach 2014-2016 w zakresie spełniania warunków do otrzymania dofinansowania oraz przestrzegania przepisów w zakresie uprawnień pracowników niepełnosprawnych. Uzasadnieniem dla pozytywnej oceny jest wykazywanie we wnioskach o wypłatę miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych oraz załącznikach do nich danych zgodnych z dokumentacją źródłową. Pozytywnie oceniono również przekazywanie wynagrodzeń tych osób na wskazane przez nich konta bankowe oraz terminowe i w wysokościach wynikających z deklaracji i list płac odprowadzanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, a także zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych. Pracownikom zapewniono doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne. Obiekty i pomieszczenia użytkowane przez ZPCh odpowiadały przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy. Stwierdzona nieprawidłowość skutkująca pobraniem dofinansowania w nadmiernej wysokości, z uwagi na niewielką kwotę, a także incydentalny charakter i podjęcie przez Właściciela działań naprawczych, nie wpłynęła na obniżenie oceny kontrolowanej działalności.

Negatywnie natomiast oceniono działalność ZPCh w zakresie gospodarowania środkami zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (dalej: „zfron”). Ocena ta wynika przede wszystkim z wydatkowania w 2014 r. z naruszeniem § 4a rozporządzenia w sprawie zfron², środków na częściowe sfinansowanie zakupu samochodu na własność pracownika niepełnosprawnego.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen częściowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1023)

W ZPCh ustalono w wymaganym przepisami trybie Regulamin wykorzystania środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz prowadzono ewidencję środków zfron i wyodrębniony dla tych środków rachunek bankowy, a środki na ten rachunek odprowadzane były w prawidłowych kwotach i wymaganych terminach. Stan środków na rachunku nie był jednak zgodny ze stanem środków wynikającym z ewidencji, a w stosunku do sześciu wydatków na łączną kwotę 51,9 tys. zł (z 15 wydatków objętych kontrolą) nie zachowano wymaganego ww. Regulaminem trybu udzielenia pomocy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Spełnianie warunków do otrzymania dofinansowania oraz przestrzeganie przepisów w zakresie uprawnień pracowników niepełnosprawnych

Opis stanu
faktycznego

1.1 ZPCh był przedsiębiorstwem osoby fizycznej prowadzącej działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Głównym przedmiotem działalności przedsiębiorstwa była produkcja odzieży roboczej³. Źródłem finansowania wynagrodzeń pracowników były środki własne oraz środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: „PFRON”), z tytułu dofinansowania, o którym mowa w art. 26a ust. 1 ustawy o rehabilitacji⁴.

(dowód: akta kontroli str. 7-10, 126-128, 450-453)

1.2 W objętych kontrolą latach 2014-2016 w ZPCh przeciętne zatrudnienie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, wynosiło odpowiednio: 42,94, 40,50 i 39,84 etatów. Osoby mające orzeczoną stopień niepełnosprawności przeciętnie zatrudniano w tych latach na: 39,04 (91%), 37,97 (94%) i 36,22 (91%) etatach, przy czym:

- orzeczoną lekką stopień niepełnosprawności posiadały osoby pracujące przeciętnie na 8,39, 7,08 i 6,83 etatach, w tym odpowiednio pięć, cztery i cztery etaty na podstawie umów o pracę na czas nieokreślony,
- umiarkowaną stopień niepełnosprawności posiadały osoby pracujące przeciętnie na 27,52, 28,05 i 25,38 etatach, w tym odpowiednio 4,94, 5 i 4 na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony,
- znaczny stopień niepełnosprawności posiadały osoby pracujące przeciętnie na 3,13, 2,84 i 4,01; podstawą zatrudnienia na żadnym z etatów nie była umowa o pracę na czas nieokreślony.

Spadek zatrudnienia w ww. okresie, jak wyjaśnił Właściciel, wynikał z ustania stosunku pracy z powodu upływu czasu na jaki były zawarte umowy o pracę.

(dowód: akta kontroli str. 11-41, 508-509)

1.3 ZPCh za lata 2014-2016 otrzymał łącznie 1.597,5 tys. zł dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, z tego 549,3 tys. zł za 2014 r., 510,6 tys. zł za 2015 r. i 537,6 tys. zł za 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 43-115)

1.4 Pracodawca posiadał status zakładu pracy chronionej nadany decyzją D/00881 Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych wydaną 25 marca 1994 r., zmienioną decyzjami Wojewody Pomorskiego nr: Z/0004/2000 17 kwietnia 2000 r., Z/002/2001 z 19 marca 2001 r., Z/0022/2002 z 24 czerwca 2002 r. oraz Z/0011/2003 z 19 maja 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 116-122)

³ Kod według Polskiej Klasyfikacji Działalności 14.12.Z

⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, ze zm.)

1.5 Z analizy wybranych do kontroli wniosków o wypłatę miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych (Wn-D) wraz z wybranymi do kontroli miesięcznymi informacjami o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności 15 pracowników niepełnosprawnych (INF-D-P) za maj 2014 r., lipiec 2015 r. oraz wrzesień 2016 r. wynika, że pracodawca spełniał warunki do otrzymania dofinansowania, ponieważ:

- w Wn-D wykazywane były dane identyfikujące przedsiębiorcę (NIP, REGON, nazwa, forma prawna, identyfikator adresu oraz kod PKD) wynikające z dokumentów rejestrowych przedsiębiorcy,
- we wnioskach, zgodnie ze stanem faktycznym wykazano, że nie zatrudniono nowych osób,
- wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wyrażony jako iloraz etatów osób niepełnosprawnych do liczby etatów ogółem wynosił odpowiednio: 90,48%, 94,41% i 85,55%,
- wskaźnik stanowiący iloraz sumy liczby etatów zatrudnionych osób niepełnosprawnych o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz liczby etatów zatrudnionych ogółem wynosił odpowiednio: 69,05%, 77,34% i 72,86%,
- wskaźnik stanowiący iloraz liczby etatów osób niewidomych lub psychicznie chorych albo upośledzonych umysłowo zaliczonych do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności oraz liczby etatów zatrudnionych ogółem wynosił: 33,33%, 34,15% i 30,89%,
- dane osobowe pracowników wykazywanych w INF-D-P odpowiadały danym w zgromadzonych przez ZPCh aktach osobowych,
- informacje dotyczące przeciętnego miesięcznego wymiaru czasu pracy zawarte w INF-D-P zgodne były z wymiarem czasu pracy określonym w umowach o pracę i okresem na jaki zawarto te umowy,
- wynagrodzenia przekazywane były na rachunki bankowe wskazane przez pracowników, zgodnie z terminem określonym w Regulaminie pracy⁵ do 10-tego dnia miesiąca następującego po przepracowanym miesiącu,
- kwoty kosztów płacy⁶ 14 pracowników za maj 2014 r. oraz 15 pracowników za lipiec 2015 r. i wrzesień 2016 r. wykazane w INF-D-P wynikały z umów o pracę i list płac,
- dane w zakresie stopnia niepełnosprawności oraz szczególnych schorzeń w INF-D-P były zgodne z danymi wynikającymi z przedłożonych przez pracowników orzeczeń dotyczących niepełnosprawności,
- składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych zostały odprowadzone przez przedsiębiorcę w wymaganych terminach i w wysokościach wynikających z deklaracji rozliczeniowych,
- zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych zostały odprowadzone, na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych⁷, w wysokości 40% na rachunek PFRON i w wysokości 60% na rachunek zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (dalej: „rachunek zfron”), przy czym wpłaty na zfron przekazywane były do siedmiu dni od dnia wypłaty wynagrodzenia

⁵ Regulamin pracy Zakładu Pracy Chronionej Produkcja Odzieży Ochronnej i Roboczej „MIGRA” w Łęborku z 01.02.2010 r. oraz Regulamin pracy dla pracowników Zakładu Pracy Chronionej Produkcja Odzieży Ochronnej i Roboczej „MIGRA” w Łęborku z 22.07.2016 r.

⁶ Wynagrodzenie brutto oraz finansowane przez pracodawcę obowiązkowe składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe naliczone od tego wynagrodzenia i obowiązkowe składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

⁷ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2032, ze zm.)

pracownikom, natomiast wpłaty na PFRON dokonywane były do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano zaliczki,

- wynagrodzenia pracowników finansowane były ze środków przedsiębiorcy.

Faktyczne zatrudnienie, wymiar czasu pracy, zakres obowiązków, wysokość wynagrodzenia oraz bezgotówkowa forma jego otrzymania w wybranych do kontroli miesiącach zostały również potwierdzone przez 12 pracowników poprzez pisemne oświadczenia⁸.

(dowód: akta kontroli str. 7-8, 12, 18, 22, 42, 123-189, 450-453, 510-515)

1.6 W trakcie kontroli NIK uzyskano w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK⁹ z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Słupsku (dalej: „ZUS”), Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału Regionalnego w Gdańsku oraz Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie informacje, z których wynika, że żaden z pracowników niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego lub lekkiego stopnia niepełnosprawności zatrudnionych w ZPCh, którego wynagrodzenie zostało dofinansowane przez PFRON w latach 2014-2016, nie posiadał ustalonego prawa do emerytury.

(dowód: akta kontroli str. 126-128, 190-192, 454-455, 516-559)

1.7 Pracodawca w latach 2014-2016 wnioskował o dofinansowanie z PFRON do wybranych do kontroli wynagrodzeń 15 pracowników niepełnosprawnych, przyjmując dane o niepełnosprawności z obowiązujących w poszczególnych okresach orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności¹⁰ oraz orzeczeń wydanych przez Komisję Lekarską do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia nr 6 w Łęborku¹¹. 16 z 21 orzeczeń (76%) dotyczących tych pracowników wydanych zostało po 2007 r.

W trakcie kontroli NIK, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, z Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łęborku i Wejherowie uzyskano informacje, z których wynika, że orzeczenia o stopniu niepełnosprawności objęte kontrolą NIK nie utraciły ważności przed okresem na jaki zostały wydane, a rozstrzygnięcia w zakresie niepełnosprawności w nich zawarte odpowiadały rozstrzygnięciom w dokumentach załączonych do akt osobowych pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 126-128, 560-569)

1.8 W okresie objętym kontrolą ZPCh, stosownie do wymogów art. 28 ust.1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, zapewnił doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne na podstawie zawartej 31 sierpnia 1999 r. umowy o świadczeniu usług medycznych ze specjalistyczną przychodnią lekarską w Łęborku¹². Zakres świadczeń medycznych obejmował:

- prowadzenie ambulatorium zakładowego o profilu ogólnym i specjalistycznym, dla pracowników z orzeczeniem o niepełnosprawności, w tym: świadczenia lekarza zakładowego (porady ogólne), chirurgii i ortopedii, rehabilitacyjne (fizykoterapia i kinezyterapia), konsultacje lekarskie – internista, laryngolog, okulista, neurolog, psychiatra, diagnostykę laboratoryjną, ekg, audiometrię i RTG i świadczenia pielęgniarskie,
- pomoc w zorganizowaniu stanowisk pierwszej pomocy przedlekarskiej w stanach nagłych.

⁸ Dwóch pracowników z wybranej próby przebywało na zwolnieniach lekarskich, jeden - od 1 grudnia 2016 r. nie był już pracownikiem ZPCh.

⁹ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r., poz. 524)

¹⁰ Zespoły: w Łęborku (13 orzeczeń dla ośmiu osób), w Słupsku (dwa orzeczenia dla dwóch osób), w Wejherowie (trzy orzeczenia dla dwóch osób)

¹¹ Jedno orzeczenie dla jednej osoby wydane w 1993 r., dwa orzeczenia dla dwóch osób wydane w 1994 r.

¹² 16 czerwca 2014 r. zawarto aneks do umowy w związku ze zmianami w cenniku i zmianą siedziby zleciodawcy

Ponadto do 31 grudnia 2014 r. w ZPCh zatrudniona była pielęgniarka na umowę o pracę na czas określony¹³, a od 18 grudnia 2014 r. do 31 grudnia 2016 r. podstawowa opieka medyczna nad pracownikami niepełnosprawnymi w godzinach pracy zakładu zapewniona była przez pielęgniarkę¹⁴ świadczącą usługi na podstawie umów zlecenia.

(dowód: akta kontroli str. 193-202)

1.9 Obiekty i pomieszczenia przy ul. Zwycięstwa 7, użytkowane były w ramach statusu zakładu pracy chronionej na podstawie postanowienia Państwowej Inspekcji Pracy (dalej: „PIP”), Oddział w Słupsku Nr rej.: 1U160/4551/k96/P.306/99 z dnia 13 grudnia 1999 r., natomiast przy ul. Mostnika 20 na podstawie postanowienia Państwowej Inspekcji Pracy Nr rej.: 1C03R 20/P1/94 z dnia 14 marca 1994 r.

Przeprowadzona przez PIP na podstawie art. 24 ust. 1 w związku z art. 31 ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy¹⁵, okresowa kontrola (w czerwcu 2016 r.) mająca na celu sprawdzenie stanu przestrzegania przepisów prawa pracy przez zakład posiadający status zakładu pracy chronionej wykazała, że pomieszczenia spełniały wymagania pod względem wysokości, powierzchni i kubatury, zapewnione było ogrzewanie pomieszczeń, wentylacja oraz oświetlenie dzienne i elektryczne. W trakcie kontroli nie stwierdzono barier architektonicznych. Ubikacje i natryski przystosowane były dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim. W kabinach natryskowych i ubikacjach zamontowane były pochwytty. Pracownicy mieli zapewnioną szatnię, jadalnię oraz miejsca do wypoczynku i udzielania pierwszej pomocy. Osoby niepełnosprawne miały możliwość parkowania pojazdów samochodowych na parkingu zakładowym (obok budynku produkcyjnego). Pracodawca zapewnił swobodny dostęp do stanowisk pracy i powierzchnie na odkładanie materiałów. Stanowiska szwalnicze wyposażone były w ergonomiczne krzesła. Nie stwierdzono użytkowania maszyn szwalniczych i innych maszyn w złym stanie technicznym. W zakresie magazynowania natomiast stwierdzono, że w pomieszczeniach magazynowych składowane były produkty gotowe (np. koszule, ubrania robocze) oraz materiały wykorzystywane do produkcji. Regały posiadały informację o ich dopuszczalnym obciążeniu.

Ponadto, w związku z zawarciem przez ZPCh ze Starostą Lęborskim, reprezentowanym przez kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, dwóch umów¹⁶ w sprawie refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej PIP przeprowadziła kontrole¹⁷ mające na celu wydanie opinii na temat przystosowania dwóch nowo utworzonych stanowisk pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób zatrudnionych. W wyniku kontroli wydano dwa postanowienia¹⁸, w których wyrażono pozytywną opinię o przystosowaniu do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy.

(dowód: akta kontroli str. 203-221, 476-480)

1.10 W okresie objętym kontrolą zostały przeprowadzone dwie kontrole przez pracowników Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego (6 czerwca 2014 r. oraz 10 października 2016 r.) dotyczące tematyki związanej z dofinansowaniem do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych oraz z zakładowym funduszem rehabilitacji osób niepełnosprawnych, obejmujące swym zakresem przestrzeganie przez ZPCh

¹³ Posiadająca prawo do wykonywania zawodu pielęgniarki (zaświadczenie nr 3400925P)

¹⁴ Posiadająca prawo do wykonywania zawodu pielęgniarki (zaświadczenie nr 341886 P)

¹⁵ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2017 r. poz.786, ze zm.)

¹⁶ Z 9 czerwca 2016 r. oraz 24 sierpnia 2016 r.

¹⁷ 29 sierpnia 2016 r. i 29 listopada 2016 r.

¹⁸ Nr rej.: 030208-51201-K072-Ab054/16/1599 z 30 listopada 2016 r. i 030208-51201-K049-Ab024/16/1153 z 30 sierpnia 2016 r.

przepisów art. 28 ust. 1 pkt 1-3, art. 30 ust. 4 oraz art. 33 ust. 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy o rehabilitacji. Kontrolerzy nie stwierdzili nieprawidłowości.

W ww. okresie nie były prowadzone kontrole przez PFRON.

(dowód: akta kontroli str. 222-231, 450-453)

1.11 W latach 2014-2016 nie były prowadzone w ZPCh postępowania sprawdzające przez PFRON w celu potwierdzenia zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w dokumentach¹⁹ oraz sytuacji ekonomicznej pracodawcy.

(dowód: akta kontroli str. 222-231, 450-453)

1.12 Właściciel wyjaśnił, że zmiany wysokości stawek dofinansowania jakie obowiązywały od kwietnia 2014 r. nie miały wpływu na strukturę zatrudnienia w zakładzie. Zmniejszeniu nie uległa liczba dotowanych zatrudnionych osób z każdym ze stopni niepełnosprawności. Ponadto Właściciel wyjaśnił, że funkcjonujący system dofinansowań wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, oraz zasady prowadzenia przez PFRON postępowań sprawdzających i kontroli nie sprawiał pracodawcom problemów. Właściciel nie wskazał pozytywnych aspektów istniejących rozwiązań. Wskazał natomiast, że wydłużeniu powinien ulec czas na konsultacje społeczne i pełen proces legislacyjny. Zbyt krótki czas na proces legislacyjny może, według niego, spowodować spadek łącznej liczby aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych, nie tylko na chronionym, ale także otwartym rynku pracy.

(dowód: akta kontroli str. 450-453)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności ZPCh w zakresie spełniania warunków do otrzymania dofinansowania oraz przestrzegania przepisów w zakresie uprawnień pracowników niepełnosprawnych stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dofinansowanie z PFRON do wynagrodzenia za miesiąc maj 2014 r. jednego z pracowników niepełnosprawnych zostało pobrane przez ZPCh w wysokości zawyżonej o 648,37 zł (0,04% łącznego dofinansowania do wynagrodzeń uzyskanego z PFRON w latach 2014-2016). Wynikało to z nieprawidłowego wyliczenia wynagrodzenia za czas choroby tego pracownika (910,00 zł) i przysługującego mu zasiłku chorobowego z ubezpieczenia chorobowego, którego ciężar ponosi ZUS (500,50 zł) i wykazania we *wniosku o wypłatę miesięcznego dofinansowania (Wn-D)* oraz załączniku do niego: *miesięcznej informacji o wynagrodzeniach, zatrudnieniu, stopniach i rodzaju niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych (INF-D-P)* za miesiąc maj 2014 r. zawyżonych o 864,50 zł kosztów płacy.

Zgodnie z art. 26a ust. 4 ustawy o rehabilitacji kwota miesięcznego dofinansowania nie może w przypadku pracodawcy wykonującego działalność gospodarczą przekroczyć 75% kosztów płacy.

W dniu 23 lutego 2015 r. została sporządzona i złożona do ZUS korekta raportu o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek RSA, w zakresie informacji o przerwie w świadczeniu pracy, w którym wykazano kwotę wynagrodzenia za czas choroby 45,50 zł i zasiłku chorobowego 1.365,00 zł. W wyniku przeoczenia, jak wyjaśnił Właściciel, nie skorygowano dokumentacji związanej z dofinansowaniem z PFRON (Wn-D i INF-D-P) za miesiąc maj 2014 r.

¹⁹ Miesięcznych informacjach o wynagrodzeniach, zatrudnieniu, stopniach i rodzaju niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych i wnioskach o wypłatę miesięcznego dofinansowania za dany miesiąc.

W trakcie kontroli NIK²⁰, została sporządzona i przekazana do PFRON korekta Wn-D wraz z INF-D-P. Na rachunek PFRON w tym dniu zwrócono nadmiernie pobraną kwotę dofinansowania 648,37 zł wraz z odsetkami w wysokości 155 zł.

(dowód: akta kontroli str. 126-129, 139-148, 456-475)

Ocena częściowa

NIK ocenia pozytywnie działalność ZPCh w latach 2014-2016 w zakresie spełniania warunków do otrzymania dofinansowania oraz przestrzegania przepisów w zakresie uprawnień pracowników niepełnosprawnych.

Stwierdzona nieprawidłowość skutkująca pobraniem dofinansowania w nadmiernej wysokości, z uwagi na niewielką kwotę, a także incydentalny charakter i podjęcie przez Właściciela działań naprawczych, nie wpłynęła na obniżenie oceny kontrolowanej działalności.

2. Gromadzenie i gospodarowanie środkami zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych

Opis stanu
faktycznego

2.1 Pracodawca, stosownie do § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zfron, określił w uzgodnieniu z przedstawicielem służb rehabilitacyjno-medycznych oraz przedstawicielem pracowników niepełnosprawnych²¹ Zakładowy regulamin wykorzystania środków funduszu rehabilitacji (dalej: „Regulamin”)²². Z wyjaśnień Właściciela wynika, że Regulamin został podany do wiadomości pracowników zakładu poprzez udostępnienie w gabinecie pielęgniarki, o czym pracownicy zostali poinformowani ustnie.

(dowód: akta kontroli str. 232-245, 486-488, 494-497)

2.2 W Regulaminie określono m. in. źródła dochodów funduszu oraz możliwe do poniesienia rodzaje wydatków. Źródła dochodów odpowiadały wymaganiom art. 33 ust. 2 ustawy o rehabilitacji, tj. środki pochodzące ze zwolnień podatkowych, części zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych, wpływy z zapisów i darowizn, odsetki od środków zgromadzonych na rachunku funduszu rehabilitacji, środki pochodzące ze zbycia środków trwałych zakupionych ze środków funduszu, w części niezamortyzowanej. Ponadto fundusz zasilać mogły również inne środki. Wydatki wskazane w Regulaminie określone zostały odpowiednio do rodzajów wydatków wymienionych w § 2 rozporządzenia w sprawie zfron. Stosownie do art. 33 ust. 3 pkt 4 i 5 ustawy o rehabilitacji przewidziano przeznaczenie nie mniej niż 15% środków funduszu rehabilitacji na indywidualne programy rehabilitacji (dalej: „IPR”) i co najmniej 10% tych środków na pomoc indywidualną dla niepełnosprawnych pracowników i byłych niepracujących niepełnosprawnych pracowników zakładu.

(dowód: akta kontroli str. 232-245)

2.3 W ZPCh, zgodnie z art. 33 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o rehabilitacji, prowadzona była ewidencja środków funduszu oraz wyodrębniony rachunek bankowy (dalej: „rachunek zfron”). Ewidencję prowadzono z wyszczególnieniem: danych o środkach indywidualnej pomocy, IPR, pozostałych środkach, nadwyżce SOD²³, odsetkach zgromadzonych na rachunku zfron oraz przekazanych na zfron środków z tytułu zwolnień z podatku od nieruchomości i pochodzących z pobranych zaliczek

²⁰ 12 czerwca 2017 r.

²¹ Zgodnie z wyjaśnieniem pracodawcy, w ZPCh nie działały związki zawodowe.

²² obowiązujący od 1 stycznia 2010 r.

²³ Środków przekazanych na zfron, przewidzianych obowiązującymi do końca 2008 r. przepisami art. 26a ust. 5 ustawy o rehabilitacji.

na podatek dochodowy od osób fizycznych. W 2014 r.²⁴ i 2015 r. prowadzono ją w formie elektronicznej w edytorze tekstu, natomiast w 2016 r. ręcznie. Dane w ewidencji zawierały m.in. datę, nazwę i kwotę operacji w podziale na przychody oraz rozchody i pozwalały na powiązanie zapisów z dokumentami źródłowymi.

W Regulaminie nie przewidziano prowadzenia kasy zfron.

Stan środków na rachunku zfron na koniec każdego z lat 2014-2016 wynosił odpowiednio: 30,5 tys. zł, 105,9 tys. zł oraz 72,3 tys. zł i był wyższy od stanu środków zfron na koniec każdego z tych lat wynikającego z ewidencji o odpowiednio: 0,5 tys. zł, 1,3 tys. zł i 0,2 tys. zł, co wynikało głównie z ujmowania w ewidencji wydatków na cele rehabilitacyjne opłaconych gotówką z innych środków niż zgromadzone na rachunku zfron.

(dowód: akta kontroli str. 246-276, 281-282, 287-288, 481-485)

2.4 W latach 2014-2016 na rachunek zfron przekazano ogółem 261,6 tys. zł, odpowiednio: 86,3 tys. zł, 86,9 tys. zł i 88,4 tys. zł, w tym z tytułu zwolnień z podatku od nieruchomości: 46,8 tys. zł, 46,8 tys. zł i 47,9 tys. zł oraz pochodzących z pobranych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych: 39,5 tys. zł, 40,1 tys. zł i 40,5 tys. zł.

Wpłaty na zfron w kolejnych latach 2014, 2015, 2016 zostały ujęte w ewidencji w podziale m. in. na pomoc indywidualną w kwotach odpowiednio 8,6 tys. zł (10% wpłat na zfron), 26,1 tys. zł (30%) i 17,5 tys. zł (20%) oraz na IPR: 77,7 tys. zł (90%), 15,0 tys. zł (17%) oraz 13,3 tys. zł (15%).

Ze środków zfron w ww. okresie, zgodnie z prowadzoną ewidencją, wydatkowano odpowiednio 173,4 tys. zł, 12,4 tys. zł i 121,2 tys. zł, w tym w poszczególnych latach na pomoc indywidualną dla niepełnosprawnych pracowników: 33,0 tys. zł (38% wpłat na zfron w 2014 r.), 9,9 tys. zł (11% wpłat na zfron w 2015 r.), 30,4 tys. zł (34% wpłat na zfron w 2016 r.), natomiast na IPR: 93,8 tys. zł (109% wpłat na zfron w 2014 r.), 2,5 tys. zł (3% wpłat na zfron w 2015 r.), 48,8 tys. zł (55% wpłat na zfron w 2016 r.).

Właściciel wyjaśnił, że środki zfron zgromadzone w 2015 r. przeznaczono na IPR również w 2016 r., co możliwe było w związku z art. 33 ust. 4c ustawy o rehabilitacji, z którego wynika, że wykorzystanie uzyskanych w danym roku kalendarzowym środków zfron może nastąpić w terminie do 31 grudnia następnego roku.

W okresie 2014-2016 z wpływów zfron pochodzących ze zwolnień z podatków i opłat oraz z pobranych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych nie wydatkowano w poszczególnych latach następujących kwot: 5,4 tys. zł, 80,0 tys. zł oraz 47,5 tys. zł. Środki zgromadzone w 2014 r. i 2015 r. zostały wykorzystane do dnia 31 grudnia następnego roku, stosownie do wymogu określonego w art. 33 ust. 4c ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 247-272, 289-290, 508-509)

2.5 W sześciu wybranych do kontroli miesiącach (luty i lipiec - 2014 r. i 2015 r. oraz lipiec i wrzesień - 2016 r.) wpłaty na zfron obejmowały 60% kwot zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych od wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na umowy o pracę, co było zgodne z art. 38 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz 90% kwot podatku od nieruchomości zakładu pracy chronionej, zgodnie z art. 31 ust. 3 pkt 1 lit. b ustawy o rehabilitacji. Wpłaty dotyczące zaliczek na podatek dochodowy zostały

²⁴ Jeden z sześciu dokumentów, z których składała się ewidencja, tj. Ewidencja środków przekazanych na zfron w podziale na środki ze zwolnień z podatku od nieruchomości oraz środki pochodzące z zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych w 2014 r. prowadzona była ręcznie.

dokonane od dwóch do pięciu dni od dnia pobrania zaliczek na podatek dochodowy, natomiast wpłaty z tytułu zwolnienia z podatku od nieruchomości – od jednego do 34 dni przed upływem terminu zapłaty raty tego podatku, tj. w terminie określonym w art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 291-317)

2.6 Właściciel wyjaśnił, że w latach 2014-2016 Regulamin dostępny był w pokoju pielęgniarki²⁵ oraz biurze zakładu i każdy z pracowników miał możliwość korzystania z niego. Wyjaśnił również, że w okresie objętym kontrolą pracownicy nie złożyli wniosków o pomoc, które zostały rozpatrzone negatywnie albo pozostały nierozpatrzone.

Ze środków zfron udzielono na podstawie złożonych wniosków pomocy indywidualnej pięciu niepełnosprawnym pracownikom w 2014 r., siedmiu niepełnosprawnym pracownikom w 2015 r. i sześciu niepełnosprawnym pracownikom w 2016 r., na podstawie złożonych przez nich wniosków. Czterech z tych pracowników otrzymywało pomoc w każdym roku (od jednego do czterech razy).

Ponadto ze środków pomocy indywidualnej sfinansowano szkolenia: z zakresu psychologii dla 12 pracowników niepełnosprawnych w 2014 r. i z zakresu motywacji dla 12 takich pracowników w 2016 r. Natomiast ze środków przeznaczonych na IPR w okresie objętym kontrolą pomoc otrzymało łącznie 16 pracowników niepełnosprawnych.

Badanie próby 15 wydatków ze środków zfron o najwyższych kwotach (po pięć z każdego z lat 2014-2016) wykazało, że:

- a) w ramach IPR środki przeznaczono na: częściowe sfinansowanie zakupu samochodu na własność pracownika niepełnosprawnego (130,0 tys. zł w 2014 r. – zgodnie z ewidencją kwota 83,5 tys. zł ze środków przeznaczonych na IPR, kwota 46,5 tys. zł ze środków nadwyżki SOD), usługi doradztwa zawodowego obejmujące wynagrodzenie za sporządzenie lub aktualizowanie IPR (po jednej w każdym z lat objętych badaniem, odpowiednio: 10,3 tys. zł, 2,5 tys. zł i 20,0 tys. zł, przy czym usługi w 2014 r. i 2015 r. dotyczyły jednego programu, a usługa w 2016 r. 14 takich programów i dwóch aktualizacji) oraz szkolenia w zakresie podwyższenia poczucia własnej wartości i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu dla 15 pracowników w 2016 r. (24,0 tys. zł),
- b) w ramach pomocy indywidualnej środki przeznaczono na: zakup trzech szkoleń (w 2014 r. w zakresie psychologii dla 12 pracowników niepełnosprawnych – 23,6 tys. zł, w 2015 r. dla dwóch pracowników w zakresie zmian w ustawie o rehabilitacji – 1,0 tys. zł oraz w 2016 r. dla 12 pracowników w zakresie motywacji – 23,6 tys. zł), zwrotu środków za zakupione leki przez pracowników niepełnosprawnych (1,2 tys. w 2014 r. oraz 2,0 tys. zł w 2015 r.) oraz zakup dostępu przez 12 miesięcy do zasobów szkoleniowo-informacyjnych obpon.pl²⁶ i vademecumwiedzy.pl (po 1,9 tys. zł w 2014 r. i 2015 r.),
- c) w ramach pozostałych środków zakupiono w 2016 r. 70 krzeseł dla pracowników niepełnosprawnych (10,6 tys. zł) oraz cztery maszyny szwalnicze (29,1 tys. zł),

²⁵ Oględziny przeprowadzone w trakcie kontroli NIK potwierdziły, że w dniu 20 czerwca 2017 r. Regulamin udostępniony był w tym miejscu.

²⁶ Ogólnopolska Baza Pracodawców Osób Niepełnosprawnych

- d) wszystkie wydatki na realizację IPR poniesiono na podstawie, opracowanych przez powołane przez pracodawcę komisje rehabilitacyjne, IPR - po jednym w 2012 r. (zaktualizowanym w 2013 r.) i 2014 r. oraz 14 w 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 318-353, 381-449, 476-480)

2.7 W latach 2014-2016 w ZPCh przeprowadzone zostały dwie kontrole zewnętrzne dotyczące zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (opisane w pkt 1.10 wystąpienia pokontrolnego). Nie dotyczyły one jednak gospodarowania środkami zfron. Innych kontroli w tym zakresie nie prowadzono.

(dowód: akta kontroli str. 222-231)

2.8 Właściciel wyjaśnił, że funkcjonowanie zakładowego funduszu rehabilitacji w znacznym stopniu przyczynia się do poprawy warunków pracy pracowników niepełnosprawnych, pozwala sfinansować ich dodatkowe i bieżące potrzeby.

(dowód: akta kontroli str. 450-453)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na znaczne wydatki poniesione ze środków zfron na trzy jednodniowe szkolenia pracowników niepełnosprawnych, które przeprowadziła jedna firma, tj. w grudniu 2014 r. w temacie „Psychologia pozytywna – 10 kroków do zwiększenia poczucia szczęścia – poznanie technik” za 23,6 tys. zł (dla 12 osób) oraz w grudniu 2016 r. w tematach: „Motywacja” za 29,5 tys. zł (w tym 28,4 tys. zł ze środków zfron) dla 15 osób i „W stronę lepszej przyszłości – podwyższenie poczucia własnej wartości, przeciwdziałania wypaleni zawodowemu” za 29,5 tys. zł (w tym 24,0 tys. zł z zfron) dla 15 osób.

Właściciel wyjaśnił, że organizację szkoleń poprzedzał rozpoznaniem rynku w formie telefonicznej wśród firm na terenie Trójmiasta, z którego wynikało, że oferta firmy, którą wybrał i która następnie zrealizowała szkolenia była najtańsza.

W trakcie kontroli, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, w celu porównania wydatków poniesionych przez ZPCh, NIK uzyskała informacje od czterech firm przeprowadzających szkolenia (dwóch z Gdańska, jednej z Rębiechowa oraz jednej z Częstochowy posiadającej Oddział w Gdańsku)²⁷ dotyczące ofert cenowych jednodniowych szkoleń w tematach zrealizowanych w ZPCh oraz w zakresach określonych w materiałach szkoleniowych dla grup odpowiednio 12 albo 15 osób niepełnosprawnych. Koszt szkoleń w 2017 r. wyniósłby od 2,5 tys. zł do 7,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 247-248, 263-264, 266-267, 275, 401-432, 494-497, 579-648)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności ZPCh w zakresie gospodarowania środkami zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na realizację indywidualnego programu rehabilitacji opracowanego dla pracownika niepełnosprawnego (będącego członkiem rodziny Właściciela) wydatkowano w 2014 r. kwotę 130,0 tys. na dofinansowanie zakupu samochodu Audi Q5 quattro 2.0 TDI na własność pracownika.

Pomimo iż ww. pracownik został zatrudniony na stanowisku administracyjnym w ZPCh od 1 grudnia 2014 r., to już 15 grudnia 2014 r. opracowano dla niego IPR, w którym Komisja w sposób ogólny zaleciła udzielenie wsparcia w postaci zakupu samochodu. W IPR wskazano, że stanowisko pracy pracownika nie wymaga przystosowania, nie zalecano przekwalifikowania pracownika i zmiany stanowiska

²⁷ Zapytanie w formie elektronicznej skierowano do siedmiu przedsiębiorstw ogłaszających swoją działalność szkoleniową w podobnym zakresie na stronach internetowych.

pracy. Nie wskazano również szczegółowych wymagań jakie powinien spełniać samochód.

W dniu 16 grudnia 2014 r. z rachunku zfron przekazano na rachunek sprzedawcy pojazdu kwotę 130,0 tys. zł (dzień wcześniej pracownik wpłacił z własnych środków zaliczkę w wysokości 60,0 tys. zł).

Z wyjaśnień Właściciela ZPCh wynika, że podjął decyzję o akceptacji tego wydatku, ponieważ środki zgromadzone na zfron wystarczały na zakup wybranego przez pracownika modelu samochodu przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb pozostałych osób niepełnosprawnych zwracających się o pomoc, a ponadto uznał, że schorzenia pracownika uzasadniają dokonanie takiego wydatku.

W ocenie NIK wyjaśnienia nie mogą stanowić uzasadnienia dla powyższych działań.

Dokonując tak znacznego wydatku z przeznaczeniem na jednego pracownika niepełnosprawnego Właściciel ZPCh naruszył § 4a rozporządzenia w sprawie zfron, który stanowi, że warunkiem wykorzystania funduszu rehabilitacji jest dokonywanie wydatków z tego funduszu w sposób celowy i oszczędny z uwzględnieniem optymalnego doboru metod i środków realizacji w stosunku do zakładanych efektów.

Wydatkowana kwota stanowiła 75% wszystkich wydatków poniesionych ze środków zfron w 2014 r. i 42 % wszystkich wydatków poniesionych z tych środków w okresie objętym kontrolą.

Ponadto, zdaniem NIK, poniesiony przez pracodawcę wydatek nie mógł zostać zakwalifikowany jako koszt związany realizacją IPR mającego na celu zmniejszanie ograniczeń zawodowych, gdyż obowiązki i stanowisko pracownika administracyjnego nie wymagały wyposażenia w samochód. Podobne stanowisko wynika z orzecznictwa sądowego, według którego wydatki, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 12 lit. e i f rozporządzenia w sprawie zfron, muszą odpowiadać założonym IPR działaniom, które służąc zmniejszeniu ograniczeń zawodowych wiążą się z podstawowymi lub stale wykonywanymi obowiązkami zawodowymi pracownika i bez których zmniejszenie ograniczeń zawodowych rehabilitowanego nie będzie mogło zostać zrealizowane²⁸. W IPR nie wskazano jakie konkretnie rezultaty zawodowe miał przynieść zakup samochodu, za wyjątkiem poprawy mobilności, komfortowego funkcjonowania społecznego i uzyskania pełnej niezależności zawodowej. Poprawa mobilności i komfortu oraz uzyskanie niezależności zawodowej nie odnosi się do wykonywanych czynności służbowych (zgodnie z IPR: m. in. nadzór i kontrola nad pracą podległego personelu, administrowanie spraw pracowniczych, realizacja procesów selekcji i rekrutacji, zarządzanie kadrami) i ewentualnych ograniczeń zawodowych osoby zatrudnionej na stanowisku pracownika administracyjnego.

Ponadto NIK zwraca uwagę, że częściowe sfinansowanie zakupu pojazdu na własność pracownika niepełnosprawnego, nie zabezpieczało interesów pracodawcy w razie rozwiązania stosunku pracy z tym pracownikiem. W sytuacji rozwiązania umowy o pracę pojazd nie będzie bowiem wykorzystywany do potrzeb innych pracowników niepełnosprawnych. Ponadto w razie sprzedaży pojazdu pozyskane środki nie zasila zfron, co miałyby miejsce w przypadku pojazdu stanowiącego własność zakładu pracy, zgodnie z art. 33 ust. 5 ustawy o rehabilitacji.

NIK zauważa również, że na rynku dostępne były inne samochody o rozmiarach i cechach zbliżonych do zakupionego (tj. umożliwiające bezproblemowe wsiadanie czy też wysiadanie z samochodu i wyposażone w klimatyzację), jak np.: Kia SOUL, Opel Mokka, Skoda Yeti, Nissan Qashqai czy też Kia Sportage, których wartość wg cenników z 2014 r. wynosiła odpowiednio: 67,9 tys. zł; 86,0 tys. zł; 80,6 tys. zł;

²⁸ Np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 lipca 2014 r. (sygn. II GSK 791/13)

77,0 tys. zł; 80,0 tys. zł – tj. była od 104,0 tys. zł do 122,1 tys. zł niższa od ceny zakupionego samochodu, biorąc pod uwagę udział środków własnych pracownika w wysokości 60 tys. zł.

Dofinansowanie zakupu na własność pracownika spowodowało również, że Właściciel nie wnioskował o wydanie zaświadczenia o pomocy de minimis, do czego byłby zobowiązany, gdyby nabył środek trwały na własność przedsiębiorcy, na podstawie § 9 ust. 1 i 2 w związku z § 2 ust. 1 pkt 12 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie zfron.

Pracodawca uzasadnił dokonanie wydatku zapisami indywidualnego programu rehabilitacji pracownika. Zgodnie z prowadzoną ewidencją środków zfron wydatek w wysokości 130 tys. zł został sfinansowany ze środków przeznaczonych na indywidualne programy rehabilitacji (83,5 tys. zł) oraz z nadwyżki SOD (46,5 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 250, 252-253, 275, 324-327, 330-380, 494-497, 500-503)

2. Trzy wydatki na pomoc indywidualną, ujęte w ewidencji środków zfron, dokonane na podstawie wniosków pracowników niepełnosprawnych, w łącznej kwocie 1,0 tys. zł (w tym: 0,6 tys. zł i 0,2 tys. zł w 2015 r. i 0,2 tys. zł w 2016 r.), zostały sfinansowane gotówką ze środków Właściciela, zamiast z rachunku zfron. W dniu 5 stycznia 2016 r. z rachunku zfron na rachunek bankowy przedsiębiorcy dokonano przelewu środków w wysokości 1,3 tys. zł, obejmujących zwrot wydatków poniesionych gotówką ze środków przedsiębiorcy w 2015 r. oraz przed okresem objętym kontrolą.

Dokonanie refundacji wydatków poniesionych z innych środków niż zgromadzone na rachunku zfron naruszało art. 33 ust. 3 pkt 2a ustawy o rehabilitacji, zgodnie z którym pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej jest obowiązany do wydatkowania środków tego funduszu wyłącznie z rachunku bankowego środków tego funduszu, z zastrzeżeniem określonym w art. 33 ust. 3a tej ustawy, że środki mogą być wypłacane z rachunku bankowego środków tego funduszu do kasy zakładowego funduszu rehabilitacji w celu ich wypłaty osobom niepełnosprawnym oraz osobom uprawnionym do pomocy indywidualnej ze środków tego funduszu.

Właściciel wyjaśnił, że w dniu w którym pracownik zwrócił się o dofinansowanie, pracodawca wypłacił gotówkę ze środków zakładu, ponieważ nie pobrano gotówki z rachunku zfron, aby zasilić kasę zfron.

Przedstawione wyjaśnienie nie może jednak stanowić uzasadnienia dla dokonywania wydatków wbrew obowiązującym przepisom. W Regulaminie nie przewidziano prowadzenia kasy dla tych środków i kasa taka nie była prowadzona. Przedłożone do kontroli trzy raporty kasowe (za okres: styczeń-grudzień 2014, styczeń-grudzień 2015 i styczeń-grudzień 2016) zawierały zapisy wskazujące, że poszczególne kwoty wypłacane były ze środków ogólnych zakładu „MIGRA”, a nie z kasy zfron.

Ponadto mając na uwadze obowiązek dokonywania wydatków wyłącznie z rachunku bankowego wynikający z wyżej przywołanego przepisu ustawy o rehabilitacji, wydatku w kwocie 0,2 tys. zł poniesionego ze środków przedsiębiorcy na pomoc indywidualną w 2016 r. i ujętego w ewidencji nie można uznać za wydatek ze środków zfron. Ewidencja w 2016 r. w zakresie tego wydatku była zatem prowadzona niezgodnie z przepisem art. 33 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy, ponieważ nie odzwierciedlała wyłącznie wydzielonego organizacyjno-prawnie zasobu pieniężnego, jakim jest zfron.

(dowód: akta kontroli str. 255-256, 263, 283, 441-449, 481-485)

3. Ze środków zfron w ramach pomocy indywidualnej wydatkowano 47,2 tys. zł (23,6 tys. zł w 2014 r. i 23,6 tys. zł w 2016 r.) na dwa szkolenia dla pracowników niepełnosprawnych, pomimo że żaden z tych pracowników nie złożył wniosku o pomoc w formie szkolenia, co w przypadku pomocy indywidualnej wymagane było zapisami Regulaminu wykorzystania środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Księgowa wyjaśniła, że wydatki dotyczące szkoleń ujęła w ewidencji jako wydatki na pomoc indywidualną na podstawie decyzji Właściciela ZPCh.

Właściciel wyjaśnił, że sam wytypował osoby niepełnosprawne do wzięcia udziału w szkoleniach, gdyż uważał, że w związku z posiadaniem przez te osoby określonych grup niepełnosprawności, potrzebują one takiej pomocy. Wyboru dokonał na podstawie akt osobowych i przeprowadzonych rozmów z pracownikami, którzy wyrazili chęć wzięcia udziału w szkoleniach. Z uwagi na wystawione imienne faktury na każdego pracownika zdecydował ww. wydatek sfinansować z pomocy indywidualnej.

NIK zauważa, że tryb udzielania pomocy indywidualnej, określony został w § 9 i § 11 Regulaminu, tj. pomoc udzielana jest na wniosek osoby uprawnionej, którego wzór przedstawiono w załączniku nr 1 do Regulaminu, a pracodawca lub pełnomocnik podejmuje decyzję w sprawie przyznania bądź odmowy przyznania świadczenia w terminie 21 dni od daty przyjęcia kompletnego wniosku oraz uzyskania opinii bezpośredniego przełożonego i przedstawiciela służby rehabilitacyjno-medycznej.

(dowód: akta kontroli str. 232-245, 275, 401-428, 498, 500-503)

4. W przypadku czterech wydatków ze środków zfron w ramach pomocy indywidualnej (jeden w 2014 r. – 1,8 tys. zł oraz trzy w 2015 r. – 2,9 tys. zł) na zakup wydawnictw i pomocy dydaktycznych oraz szkolenia, nie zachowano wymaganego Regulaminem trybu rozpatrzenia wniosków pracowników o udzielenie pomocy. Nie uzyskano bowiem opinii bezpośredniego przełożonego i przedstawiciela służby rehabilitacyjno-medycznej. Zgodnie z §11 ust. 3 Regulaminu pracodawca lub pełnomocnik podejmuje decyzję w sprawie przyznania bądź odmowy przyznania świadczenia w terminie 21 dni od daty przyjęcia kompletnego wniosku oraz uzyskania opinii bezpośredniego przełożonego i przedstawiciela służby rehabilitacyjno-medycznej. Ponadto wnioski o udzielenie pomocy nie były zgodne z wzorem załączonym do Regulaminu.

Właściciel Zakładu wyjaśnił, że przyczyną wymienionej nieprawidłowości była omyłka. Poinformował również, że każdy wydatek z zfron w zakresie odpłatności za kursy i szkolenia, zakup wydawnictw czy też inne pomoce jest uzgadniany z pracodawcą.

(dowód: akta kontroli str. 232-245, 433-440, 489-493)

Ocena częściowa

NIK ocenia negatywnie działalność ZPCh w latach 2014-2016 w zakresie gospodarowania środkami zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Ocena ta wynika przede wszystkim z wydatkowania środków zfron w 2014 r. z naruszeniem § 4a rozporządzenia w sprawie zfron na częściowe sfinansowanie zakupu samochodu dla pracownika niepełnosprawnego, stanowiących 50% środków zfron zgromadzonych w okresie objętym kontrolą.

Pracodawca co prawda ustalił Regulamin w wymaganym przepisami trybie oraz prowadził ewidencję środków zfron i wyodrębniony dla tych środków rachunek bankowy, jednak stan środków na rachunku nie był, na koniec każdego z lat objętych kontrolą, zgodny ze stanem środków wynikającym z ewidencji,

a w stosunku do sześciu wydatków z 15 objętych kontrolą nie zachowano wymaganego Regulaminem trybu udzielenia pomocy. Środki na rachunek zfron odprowadzane były w prawidłowych kwotach i wymaganych terminach.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, wnosi o:

1. uwzględnienie w wydatkowaniu środków zfron:
 - a) zasady celowości, oszczędności i optymalnego doboru metod i środków realizacji w stosunku do zakładanych efektów,
 - b) trybu udzielania pomocy określonego Regulaminem,
 - c) obowiązku korzystania wyłącznie z rachunku bankowego prowadzonego dla tych środków lub z kasy zfron – w celu ich wypłaty osobom niepełnosprawnym oraz osobom uprawnionym do pomocy indywidualnej ze środków tego funduszu.
2. ujmowanie w ewidencji tylko środków zfron, które wydatkowane były z rachunku prowadzonego dla tych środków oraz skorygowanie w tym zakresie ewidencji za 2016 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 21.07.2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

2 up.
Dyrektor
W. CEDYŃSKI
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

w Gdańsku
Ewa Duszą
Ewa Duszą

Podpis

